

Handboek basisondersteuning

Vastgesteld door de directeur-bestuurder van SWV de Eem op 1 juni 2025.

samen leren

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Basisondersteuning	
1. Een voldoende score op de basiskwaliteit van de inspectie	4
2. De basisondersteuning is op orde	4
2.1 Schoolondersteuningsprofiel (SOP)	4
2.2 Protocollen	4
3. De ondersteuningsstructuur op school	5
3.1 We werken handelingsgericht (HGW)	5
3.2 We werken met ondersteuningsniveaus	5
3.3 Hoorrecht leerlingen	6
3.4 We werken met een doorgaande lijn voorschool-PO-VO	7
3.5 Samenwerking met ouder(s) en netwerkpartners	7
3.6 Inzet ondersteuningsmiddelen	8
3.7 Monitoring effect aangeboden basis- en extra ondersteuning	8
4. Expertise en aanbod per ondersteuningsgebied	8
4.1 Ondersteuningsgebied: Algemeen 'een kansrijke start vanaf de eerste schooldag'	8
4.2 Ondersteuningsgebied: Lezen, spelling & dyslexie	9
4.3 Ondersteuningsgebied: Rekenen & dyscalculie	11
4.4 Ondersteuningsgebied: (Hoog)begaafd	13
4.5 Ondersteuningsgebied: Praktisch begaafd	14
4.6 Ondersteuningsgebied: Sociaal en emotioneel – gedrag	14
4.7 Ondersteuningsgebied: Fysiek	16
4.8 Ondersteuningsgebied: Nieuwkomers (beschreven in volgende versie handboek)	17
Extra ondersteuning	18
5. Aspecten van de extra ondersteuning	18
5.1 Een OPP altijd opstellen bij extra ondersteuning	18
5.2 Een OPP dat valt onder de extra ondersteuning, altijd registreren bij de ROD	18
5.3 Altijd overleg met ouders en instemming door ouders op handelingsdeel OP	18
5.4 Inzet extra middelen	18

In dit document gebruiken we de volgende afkortingen:

- Samenwerkingsverband De Eem	SWV De Eem
- Ontwikkelingsperspectiefplan	OPP
- Schoolondersteuningsprofiel	SOP
- Handelingsgericht werken	HGW
- Ouder(s)/ verzorger(s) met gezag	Ouder(s)
- Intern begeleider/Kwaliteitscoördinator	IB/ KC
- Primair onderwijs	PO
- Voortgezet onderwijs	VOKennis en kunde

Inleiding

Samenwerkingsverband De Eem bestaat uit 23 schoolbesturen in 6 gemeenten met totaal 124 scholen. Alle scholen binnen ons Samenwerkingsverband zijn wettelijk verplicht om met elkaar af te spreken welke vormen van ondersteuning en voorzieningen iedere school moet bieden en/ of hebben. De ondersteuning die minimaal van alle scholen binnen ons Samenwerkingsverband wordt verwacht, noemen we de basisondersteuning. Elk deelnemend schoolbestuur is zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit, de uitvoering en de organisatie van de basisondersteuning op de eigen scholen.

Doel van dit handboek

Na het lezen van dit handboek is duidelijk welke ondersteuning op een basisschool onder de basisondersteuning valt en wanneer er sprake is van extra ondersteuning.

Aanleiding

In de praktijk blijkt de behoefte aan een beschrijving van wat er verwacht wordt van de basisondersteuning op de scholen. In dit handboek beschrijven we de basisondersteuning per ondersteuningsbied. Bestaande uit een beschrijving van expertise en het aanbod. Deze geven vorm aan de ondersteuningsstructuur van de school.

De gezamenlijk besturen van SWV de Eem hebben het niveau van basisondersteuning in een eerder ondersteuningsplan reeds vastgesteld en er is afgesproken dat we dit niveau in het nieuwe ondersteuningsplan handhaven. Dat niveau hebben we in dit handboek ook vastgehouden. Daarbij hebben we ook gekeken naar het advies landelijke norm basisondersteuning. Deze beschrijving leidt niet tot de noodzaak om onze eigen norm aan te passen. We missen geen themagebieden en in dit handboek wordt onze eigen norm basisondersteuning concreter beschreven dan in voorgaande jaren.

Vanuit zicht op de schoolpopulatie is het aan het schoolbestuur en hun scholen om de basisondersteuning inhoudelijk verder vorm te geven en te organiseren, afgestemd op de specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerlingen. Schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit en het monitoren hiervan.

Op weg naar inclusiever onderwijs en de ambities van SWV de Eem

Alle scholen, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden moeten in 2035 inclusiever onderwijs gerealiseerd hebben. Het ministerie van OCW wil met inclusiever onderwijs bereiken dat leerlingen met en zonder ondersteuningsbehoeften vaker samen dichtbij huis naar dezelfde school kunnen, als het kan in dezelfde klas zitten en elkaar ontmoeten op het schoolplein. In het, door alle leden van de vereniging, vastgestelde 'Ondersteuningsplan 2024-2028 Alle kinderen goed onderwijs' spreken we ons geloof en vertrouwen uit dat we onze opdracht tot inclusiever onderwijs kunnen realiseren door collectiever en preventiever te werken. Door met elkaar meer divers en inclusief te kijken verbreden we in onze samenleving de visie op wat 'normaal' is en wat er dus ook gewoon bij hoort. Dit vanuit een onderzoekende houding, onszelf toestaan om het soms nog niet te weten en leren door te 'doen'. Onze ambities kunnen we vertalen naar twee concrete routes waar we met elkaar aan werken:

1. Het versterken van de reguliere context waarin kinderen leren en zich ontwikkelen. Door:
 - Een doorgaande ontwikkelings- en ondersteuningslijn te faciliteren;
 - Het niveau van basisondersteuning op alle scholen ten minste op de landelijke norm te stellen en de focus te verleggen van het ondersteunen van een individuele leerling naar het ondersteunen van de leerkracht.
2. Het verstevigen van het dekkend netwerk aan voorzieningen voor onderwijs en ondersteuning op lokaal, regionaal en bovenregionaal niveau.

Basisondersteuning

1. Een voldoende score op de basiskwaliteit van de inspectie

Goede onderwijsondersteuning begint met kwalitatief goed ingericht onderwijs. Onder basiskwaliteit wordt verstaan: de mate waarin de scholen voldoen aan de minimale eisen die gesteld worden aan de kwaliteit van 1) het leerstofaanbod, 2) de onderwijstijd, 3) het pedagogisch-didactisch handelen van leerkrachten, 4) het schoolklimaat, 5) de leerlingen-zorg en 6) de leerprestaties. Deze eisen gelden voor alle scholen en zijn terug te vinden in het onderzoekskader van de onderwijsinspectie. Binnen SWV de Eem spreken we af dat elke school minimaal een voldoende scoort op de kwaliteitsgebieden uit het Onderzoekskader 2021 PO van de onderwijsinspectie. Als dit niet zo is, kunnen er geen extra ondersteuningsmiddelen, ondersteuningsniveau 4, vanuit SWV de Eem ingezet worden.

2. De basisondersteuning is op orde

Om voor ouders, onderwijsprofessionals en partners duidelijk te maken wat er van elke school wordt verwacht en wordt gedaan zijn de volgende beleidsdocumenten aanwezig op iedere school:

2.1. Schoolondersteuningsprofiel (SOP)

Op dit moment worden de ondersteuningsmogelijkheden nog uitgebreid beschreven in het SOP. Vanaf schooljaar 2025-2026 moet dit door alle scholen jaarlijks beschreven en geactualiseerd worden in de schoolgids (dit geldt vanaf 1 augustus 2025). Hierdoor krijgen ouders en leerlingen beter en laagdrempeliger zicht op de aangeboden (basis en extra) ondersteuning op school en wie deze uitvoert aansluitend bij de schoolpopulatie. Deze wijziging is onderdeel van het wetsvoorstel “Versterking positie ouders en leerlingen”. Het nieuwe wetsvoorstel leidt tot een verschuiving van het plaatsen en jaarlijks actualiseren van de ondersteuningsmogelijkheden op de school.

2.2. Protocollen

Iedere school beschikt over en maakt gebruik van onderstaande protocollen. Landelijk zijn van protocol 1 t/m 5 formats opgesteld die de scholen kunnen benutten bij de uitvoering. Er is geen landelijk protocol hoogbegaafdheid, maar wel een norm basisondersteuning hoogbegaafdheid binnen SWV de Eem. Teamleden van de scholen kennen de inhoud en kunnen de protocollen toepassen in de eigen onderwijspraktijk. De volgende protocollen en kwaliteitskader zijn op iedere school zichtbaar:

1. Protocol leesproblemen en dyslexie
2. Protocol ernstige reken-wiskunde problemen
3. Protocol medische handelingen
4. Protocol sociale veiligheid dat pesten tegengaat en zorgt voor sociale, fysieke en mentale veiligheid van de leerlingen
5. Protocol meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

3. De ondersteuningsstructuur op school

Een goede ondersteuningsstructuur op school zorgt ervoor dat de ondersteuningsvragen van leerlingen vroegtijdig gesignaleerd worden en dat er vanuit die signalering zo snel mogelijk passende ondersteuning wordt geboden. Dat vraagt om een handelingsgerichte basishouding van de onderwijsprofessionals in het team en om pedagogische partnerschap met ouders en belangrijke netwerkpartners als de jeugdhulpverlening, jeugdgezondheidszorg en het speciaal (basis)onderwijs. De ondersteuningsstructuur van de school maakt duidelijk 'zo doen wij het hier met elkaar'.

- De school beschrijft de ondersteuningsstructuur op een duidelijke manier voor het team en voor leerlingen en ouders, en legt deze vast in het ondersteuningsaanbod in de schoolgids (dit geldt vanaf 1 augustus 2025).

De ondersteuningsstructuur is voorwaardelijk voor het bieden van goede en passende ondersteuning, daarom werken we een aantal elementen gedetailleerder uit binnen de basisondersteuning.

3.1 We werken handelingsgericht (HGW)

Afgesproken is dat alle scholen binnen SWV de Eem handelingsgericht werken. Handelingsgericht werken stelt de school in staat onderwijs goed af te stemmen op de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften en onderwijsomgeving van de leerling. In deze doelgerichte, systematische, cyclische en transparante manier van werken ligt de focus op wat er goed gaat en in welke situatie. Die positieve aspecten bieden perspectief: dat wat goed gaat, wordt verder uitgebreid. Dat gebeurt vroegtijdig en in samenwerking met de leerling, ouders en zo nodig ondersteuners/ specialisten binnen en buiten de school (multidisciplinair).

We gaan hierbij uit van de zeven uitgangspunten van het handelingsgericht werken:

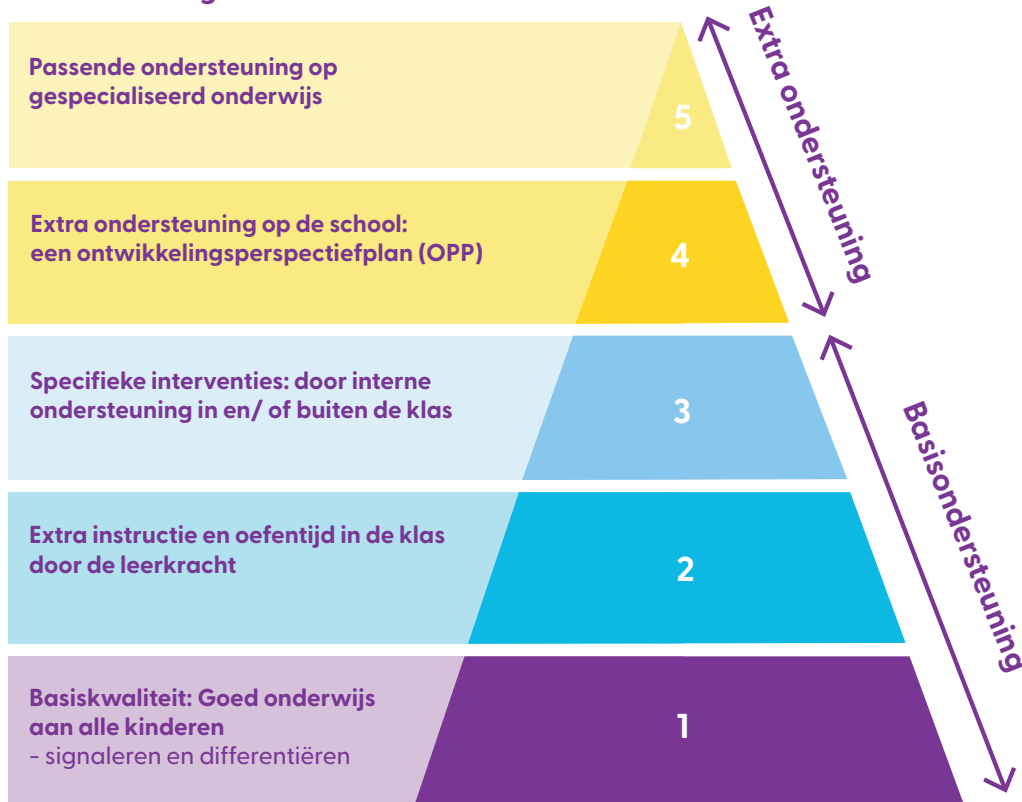
1. De werkwijze is doelgericht;
2. Het gaat om de wisselwerking en afstemming;
3. Onderwijsbehoeften van de leerlingen staan centraal;
4. Leerkrachten maken het verschil, ouders doen er evenzeer toe;
5. Positieve aspecten van leerlingen, leerkrachten en ouders zijn van groot belang;
6. Schoolteams, leerlingen, ouders en ondersteuners werken constructief samen;
7. De werkwijze is systematisch en transparant (planmatig).

3.2 We werken met ondersteuningsniveaus

De ondersteuning die de school binnen de basisondersteuning biedt bestaat uit 3 ondersteuningsniveaus. Wanneer deze zijn doorlopen en er desondanks blijkt dat er meer aanvullende ondersteuning (tijdelijk) nodig is dan spreken we van extra ondersteuning, ondersteuningsniveau 4. Extra ondersteuning is aanvullend op ondersteuningsniveau 3 en niet in plaats van.

Ondersteuningsstructuur

3.3 Hoorrecht leerlingen

Leerlingen hebben volgens de wet, die per 1 augustus 2025 ingaat, op alle leeftijden hoorrecht. Dit betekent dat zij het recht hebben om hun mening te geven over beslissingen die hen aangaan, waaronder de ondersteuning die zij op school krijgen. Scholen zijn wettelijk verplicht om leerlingen op een bij hun leeftijd, ontwikkelingsniveau en draagkracht passende manier te betrekken bij gesprekken over hun onderwijs en ondersteuning (artikel 11 WPO/ WVO 2020 en artikel 1.1a Jeugdwet).

In de praktijk betekent dit dat de leerling actief wordt betrokken bij het opstellen, evalueren en bijstellen van het Ontwikkelingsperspectiefplan (OPP). En ook bij de aanvraag van een toelaatbaarheidsverklaring. Ook jonge kinderen of leerlingen die zich minder makkelijk verbaal uiten hebben dit recht. Hun perspectief wordt dan op een andere, passende manier opgehaald, bijvoorbeeld met behulp van visuele middelen, observaties of gesprekken met betrokkenen.

Wat wordt er verwacht in het OPP?

In het OPP moet expliciet worden opgenomen:

- Hoe de leerling is gehoord: wat heeft de leerling zelf aangegeven over zijn of haar leerdoelen, ervaringen en ondersteuningsbehoeften?
- Op welke manier de leerling is betrokken: bijvoorbeeld via een leerlinggesprek, kindtekening, observatie of een andere passende werkvorm.
- Hoe de inbreng van de leerling is meegenomen in de keuzes en afspraken over begeleiding, leerdoelen en ondersteuning.

Het betrekken van de leerling bij het OPP draagt bij aan eigenaarschap, motivatie en beter passende ondersteuning.

Bronnen:

Rijksoverheid – Passend onderwijs: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs
OCW – Handreiking OPP PO/VO, via www.passendonderwijs.nl
Jeugdwet, artikel 1.1a (participatie van jeugdigen)

3.4 We werken met een doorgaande lijn voorschool-PO-VO

- Elke school (PO en VO) draagt zorg voor het in kaart brengen van de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerlingen na aanmelding. School, ouders en netwerkpartners worden vroegtijdig betrokken als er specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften zijn voor een kansrijke start op de basisschool of op het voortgezet onderwijs.
- Voor een kansrijke start op de basisschool wordt vroegtijdig samengewerkt met ouders en de partner van een voorschoolse voorziening.
- Binnen 6 weken, met maximale uitloop tot 10 weken, na aanmelding biedt de school, in samenspraak met ouders, een passend aanbod voor de leerling.
- Een leerling van de school is een leerling waar het hele team zich verantwoordelijk voor voelt en is.
- Elke leerkracht draagt zorg voor een goede overdracht naar de leerkracht van het volgende leerjaar.
- Elke school draagt zorg voor het in kaart brengen van de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerling voor de overdracht bij doorstroom naar een andere school. Ouders en leerling worden betrokken bij de beschrijving van de onderwijsbehoeften en de overstap. De mening van de ouders en leerling doet ertoe!
- Elke leerling krijgt in de eigen klas en binnen de eigen school de benodigde ondersteuning. Als dit binnen de eigen school niet mogelijk is, wordt eerst nagegaan of een andere reguliere school - thuisnabij - inclusiever onderwijs kan bieden (bao-bao plaatsing). Het spreekt vanzelf dat ouders en leerling hierbij betrokken worden.
- Elke school benut expertise uit het speciaal (basis)onderwijs.

3.5 Samenwerken met ouder(s) en netwerkpartners

De school heeft beleid dat gericht is op gelijkwaardige en tijdige samenwerking met ouders en leerlingen. School handelt hiernaar. Scholen trekken vroegtijdig samen met ouders en betrokken netwerkpartners op. Dit betekent dat deze partners vroegtijdig betrokken worden om mee te denken in casuïstiek op basis van consultatie en advies. Het kan ook zijn dat een kind al in beeld is bij het wijk- en gebiedsteam. Het wijk- en gebiedsteam betreft dan met toestemming van ouders de school bij het proces. Gezamenlijk wordt er een plan gemaakt en uitgevoerd. De samenwerking met ouders en de netwerkpartners in de wijk is een vanzelfsprekendheid binnen de basisondersteuning op de scholen.

3.6 Inzet ondersteuningsmiddelen

Iedere school zet de ondersteuningsmiddelen, die door het samenwerkingsverband zijn toegewezen middels de bestuursarrangementen, in op ondersteuningsniveau 4. We spreken hier van extra ondersteuning. De school legt hierover verantwoording af via hun bestuur en bij het samenwerkingsverband.

3.7 Monitoring effect aangeboden basis- en extra ondersteuning

Elke school monitort het effect van de aangeboden basis- en extra ondersteuning, middels de schoolontwikkelgesprekken tussen de ondersteuningsspecialist en school. De informatie uit deze schoolontwikkelgesprekken draagt bij aan het vormgeven van een dekkend aanbod.

4. Expertise en (ondersteunings)aanbod per ondersteuningsgebied:

Per Ondersteuningsgebied wordt hieronder een uitwerking weergegeven van de expertise en het (ondersteunings)aanbod.

- 4.1 Ondersteuningsgebied: Algemeen 'een kansrijke start vanaf de eerste schooldag'
- 4.2 Ondersteuningsgebied: Lezen, spelling & dyslexie
- 4.3 Ondersteuningsgebied: Rekenen & dyscalculie
- 4.4 Ondersteuningsgebied: Cognitief - (hoog)begaafdheid
- 4.5 Ondersteuningsgebied: Cognitief - praktisch begaafd
- 4.6 Ondersteuningsgebied: Sociaal en emotioneel - gedrag
- 4.7 Ondersteuningsgebied: Fysiek
- 4.8 Ondersteuningsgebied: Nieuwkomers (wordt toegevoegd in volgende versie)

4.1. Ondersteuningsgebied: Algemeen 'een kansrijke start vanaf de eerste schooldag'

Ondersteuningsaanbod:

- Basisaanbod vanaf de eerste schooldag en waar nodig afgestemd op de specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerling.

Beschikbare ondersteuning

- Na schriftelijke aanmelding door ouders/verzorgers brengt de school binnen 6 weken de onderwijsbehoeften van de leerling in kaart en biedt de school passend aanbod in afstemming met de ouders en leerling. Bij uitzondering, en mét onderbouwing, is uitloop tot maximaal 10 weken na aanmelding mogelijk. Vakantieperioden tellen mee in deze weken.
- De school beschikt over voldoende opgeleid personeel en biedt hun de mogelijkheid om hun kennis en vaardigheden uit te breiden of beschikt over de mogelijkheid om de personele bezetting uit te breiden, zodat de benodigde basisondersteuning aan leerlingen geboden kan worden.
- De school heeft kennis over de vaardigheden die nodig zijn om te leren en over de manier waarop deze vaardigheden zich ontwikkelen bij leerlingen. De school kan deze bij de leerling herkennen.
- De school heeft kennis over de meest voorkomende leer- en ontwikkelingsbehoeften die relevant zijn voor hun schoolpopulatie en handelt hiernaar.
- De school wisselt intern en extern kennis en expertise uit met relevante experts en andere scholen over de uitvoering en organisatie van de basisondersteuning.
- De school realiseert in de klas en op de school een veilige, voorspelbare en overzichtelijke leeromgeving waarbij sprake is van adequaat klassenmanagement.
- Leerkrachten bieden structureel didactische differentiatie (instructie, feedback, oefening) vanaf groep 1 op minstens 3 niveaus.
- De school beschikt over lesmateriaal dat aansluit bij differentiatie in de lesstof.

- De lessen zijn effectief, aansprekend, doelmatig en interactief.
- In doorgaande lijn van groep 1 t/m groep 8 is een bewuste aanpak t.a.v. de differentiatie in dag-rooster, lesdoel, taak (dag en/of week) en instructie.
- De school volgt, analyseert en evalueert systematisch, minstens 2 x per jaar, de ontwikkeling van de leerlingen, klassen en de school met behulp van een leerlingvolgsysteem. Ouders worden hierover geïnformeerd. De informatie wordt gebruikt bij de invulling en bijstelling van het onderwijs- en ondersteuningsaanbod.
- De school signaleert in teamverband en in afstemming met ouders en leerlingen zo vroeg mogelijk de benodigde ondersteuning en past deze daarop aan.
- De school stemt de ondersteuning op planmatige wijze af op de ontwikkeling en specifieke ondersteuningsbehoeften van de leerling en monitort deze. Hierbij wordt naar de leerling als geheel gekeken. Ouders worden hierover geïnformeerd.
- De school past het ondersteuningsaanbod op groeps- en klasniveau aan, met aandacht voor de individuele en collectieve ondersteuningsbehoefte(n) van leerlingen.
- De school betreft leerlingen actief bij de vormgeving van hun eigen ondersteuning, passend bij de ontwikkelingsfase. Als de leerling dat wenst, kan hier ook iemand (bijvoorbeeld een ouder) bij ondersteunen. Als de leerling niet in staat is om hierbij betrokken te worden, nemen de ouders deze rol over.
- Ouders en leerlingen kunnen met vragen over ondersteuning terecht bij de school en bij het Jeugd- en Oudersteunpunt Eemland (JOSEE). De school informeert ouders en leerlingen over het steunpunt op een manier die past bij de ouderpopulatie.
- De school kan samenwerken met het samenwerkingsverband, gespecialiseerd onderwijs, de jeugdhulpverlening, jeugdgezorgdheidszorg, schoolmaatschappelijk werk en andere organisaties.

4.2 Ondersteuningsgebied: Lezen, spelling & dyslexie

Beschikbare expertise van de school

- De leerkrachten zijn in staat om lees- en spellingsproblemen, welke kenmerkend zijn voor dyslexie, te signaleren. De school is in staat om tijdig en adequaat (met hulp van interne en externe deskundigen) hun handelen af te stemmen op deze signalen.
- De school kan, eventueel in samenwerking met het schoolbestuur, een beroep doen op een taal/ lees- of dyslexiespecialist. Deze kan leerkrachten adviseren over ondersteuningsbehoeften en vormgeven van onderwijs- en ondersteuningsaanbod op het gebied van lezen, spelling en dyslexie. De taal-/ leesspecialist draagt bij aan de kwaliteitsontwikkeling van het team.
- De school is in staat ouders te verwijzen naar de poortwachter en zorgaanbieders voor een diagnose en behandeling (ondersteuningsniveau 4)
- Samenwerkingsverband de Eem (SWV de Eem) verzorgt 'de poortwachtersfunctie' voor dyslexiezorg in de regio Amersfoort. Dit betekent dat een aanmelding voor onderzoek naar ernstige dyslexie (ED) alleen kan lopen via Dyslexie SWV de Eem. Vanuit deze poortwachtersfunctie wordt het dossier, dat door ouder(s) en school wordt verzonden, bekeken en wordt hierop een advies gegeven.
- Voor meer informatie over de route dyslexiezorg: <https://www.swvdeem.nl/wp-content/uploads/2024/09/Routekaart-dyslexiezorg-regio-Amersfoort.pdf>

Beschikbaar aanbod van de school

- De school bevordert lees- en spellingsvaardigheden bij alle leerlingen.
- De school is in staat om leerlingen te ondersteunen met ondersteuningsbehoeften op het gebied van lezen, spelling en dyslexie op:
 - ondersteuningsniveau 1 (goed lees- en spellingsonderwijs in de klas)
 - ondersteuningsniveau 2 (extra begeleiding in de klas)
 - ondersteuningsniveau 3 (specifieke leerlinggerichte planmatige interventies) volgens de Protocolen Leesproblemen en Dyslexie. SWV de Eem bekostigt het preventieve programma Bouw! voor alle scholen en is inzetbaar op ondersteuningsniveau 3.
- De school is in staat om een leerlingdossier op te bouwen dat bruikbaar is als onderbouwing voor diagnostiek en behandeling van Ernstige Dyslexie (ED).

Ondersteuning bij lezen en spellen op school

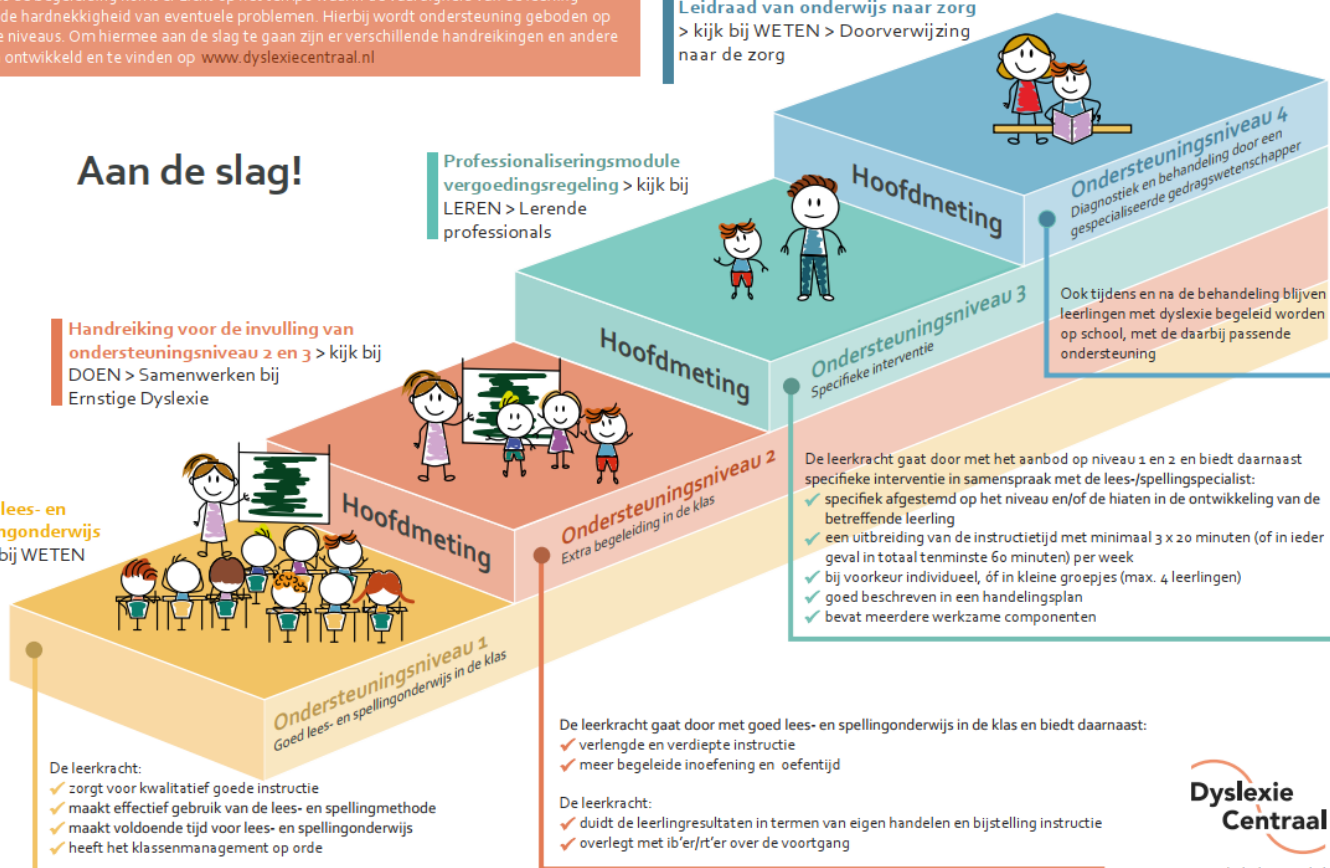
Bij leerlingen met lees- en spellingproblemen is intensieve en passende begeleiding in het onderwijs nodig. Tijdens de begeleiding komt er zicht op het tempo waarin de vaardigheid van de leerling groeit en op de hardnekkigheid van eventuele problemen. Hierbij wordt ondersteuning geboden op verschillende niveaus. Om hiermee aan de slag te gaan zijn er verschillende handreikingen en andere documenten ontwikkeld en te vinden op www.dyslexiecentraal.nl

Leidraad van onderwijs naar zorg
> kijk bij WETEN > Doorverwijzing naar de zorg

Aan de slag!

Handreiking voor de invulling van ondersteuningsniveau 2 en 3 > kijk bij DOEN > Samenwerken bij Ernstige Dyslexie

Goed lees- en spellingonderwijs
> kijk bij WETEN

Wat valt niet onder de basisondersteuning?

- Ernstige Dyslexie (ED) valt niet onder de basisondersteuning. De ondersteuning hiervoor (ondersteuningsniveau 4) wordt na diagnose ingezet door een specialistische zorgaanbieder en bekostigd door de gemeente vanuit de Jeugdwet. Tijdens en na een dyslexiebehandeling loopt de ondersteuning vanuit de basisondersteuning door.
- Specialistische dyslexiebehandeling door een particuliere organisatie voor leerlingen zonder de diagnose ED wordt niet bekostigd door de gemeente of SWV de Eem.
- Logopedische ondersteuning ter bevordering van de taalontwikkeling, valt onder het basisaanbod van de zorgverzekeraar.
- Langdurige individuele ondersteuning voor leerlingen met lees- en spellingproblemen en dyslexie die niet genoeg geholpen zijn met basisondersteuning en de behandeling van dyslexie. Deze leerlingen hebben langdurig een individueel, op maat gemaakt traject nodig om op school te kunnen functioneren.

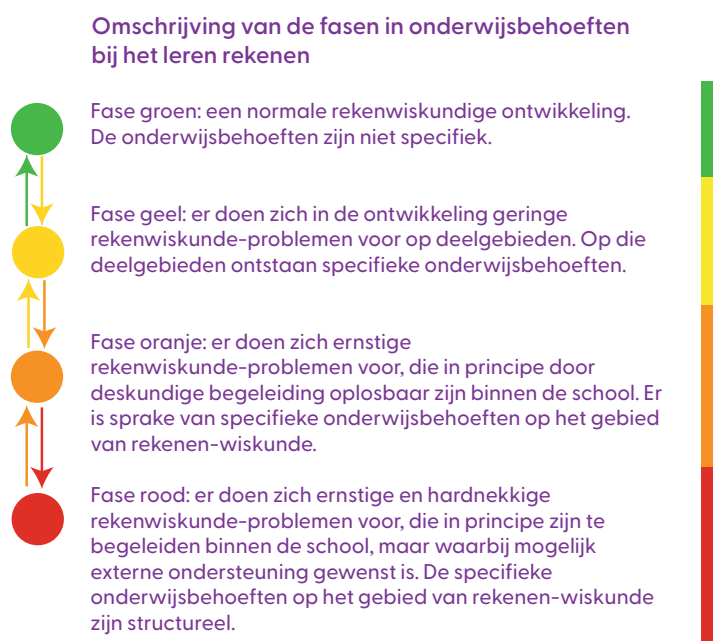
4.3 Ondersteuningsgebied: Rekenen & dyscalculie

Beschikbare expertise van de school

- Leerkrachten zijn in staat om (ernstige) rekenwiskunde-problemen, welke mogelijk kenmerkend kunnen zijn voor dyscalculie, te signaleren. De school is in staat om tijdig en adequaat (met hulp van collega's of externe professionals) hun handelen af te stemmen op deze signalen.
- Elke school kan, eventueel in samenwerking met het schoolbestuur, een beroep doen op een rekenspecialist (bv. een intern begeleider met deze specialisatie, remedial teacher of specialist van buitenaf), die leerkrachten kan adviseren over ondersteuningsbehoeften op het gebied van rekenen, wiskunde en dyscalculie. De rekenspecialist draagt bij aan de kwaliteitsontwikkeling van het team.
- Elke school is in staat, eventueel in samenwerking met het schoolbestuur, ouders te verwijzen naar de juiste partijen voor een diagnose (ERWD-indicatie tot en met groep 5 of dyscalculieverklaring vanaf groep 6) en behandeling voor dyscalculie (ondersteuning fase rood).

Beschikbaar aanbod van de school

- Elke school is in staat om leerlingen met ondersteuningsbehoeften op het gebied van rekenen, wiskunde en dyscalculie passende ondersteuning en begeleiding te bieden in fase groen (goed gedifferentieerd rekenonderwijs in de klas), fase geel (begeleiding van leerlingen met geringe rekenwiskunde problematiek op specifieke deelgebieden) en fase oranje (begeleiding ernstige rekenwiskunde problematiek) volgens het Protocol Ernstige Reken-Wiskunde problemen en Dyscalculie (ERWD). De school beschikt over dit protocol en teamleden kennen de inhoud en passen het protocol toe in het werkveld. De bovengenoemde fases staan beschreven in onderstaande afbeelding:

Bron: https://erwd.nl/_downloads/protocol-ernstige-reken-wiskunde problemen-en-dyscalculie/basisonderwijs/protocol-erwd-po-bso-so.pdf

Wat valt niet onder de basisondersteuning?

- Het ondersteunen van leerlingen in fase rood van het protocol ERWD valt niet onder de basisondersteuning. Voor het ondersteunen van leerlingen in deze fase geldt dat een specialistisch (extern) behandelaar in overleg met de school komt tot een handelingsplan (als onderdeel van een OPP).

4.4 Ondersteuningsgebied: (Hoog)begaafd

Beschikbare expertise van de school

Binnen ieder schoolteam is er kennis van:

- Perspectieven op (hoog)begaafdheid en begaafde leerlingen
- Vroegtijdig signaleren: herkennen en erkennen van (mogelijk) (hoog)begaafde leerlingen
- Onderwijsbehoeften van leerlingen met een (mogelijke) ontwikkelingsvoorsprong en kenmerken van hoogbegaafdheid
- Divergent differentiëren: inspelen op verschillen in leertempo, leervoorkeuren, leerpotentieel en interesses van leerlingen met kenmerken van hoogbegaafdheid. Een combinatie van divergente vormen van differentiatie, waarbij leerlingen afwisselend samenwerken in homogene en heterogene groepen, kan zorgen voor optimale leermogelijkheden voor alle leerlingen.
- Bevorderen van leerhouding/metavaardigheden/ executieve vaardigheden van (hoog) begaafde leerlingen.

Elke school is in staat om:

- In kaart te brengen welke leerstof een leerling al beheerst en welke doelen en vaardigheden nog niet.
- Divergent te differentiëren (rekening te houden met verschillen in leertempo, leervoorkeuren, leerpotentieel en interesses)
- Te verrijken: uit te dagen door complexe opdrachten, die beroep doen op het hogere orde-denken. Verrijking wordt onderverdeeld in het verdiepen van de kernvakken en verbreden (uitbreiden) van de lesstof.
- Te compacten van één of meerdere kernvakken (rekenen, taal, spelling, lezen): overslaan van overbodige herhalings- en oefenstof. Bij compacten wordt ongeveer 50-75% van de oefenstof geschrapt, en circa 75-100% van de herhalingsstof
- Te kijken naar de wenselijkheid en mogelijkheden om te versnellen voor bijv. een vakgebied of door een klas over te slaan (maar niet als enige interventie) De leerkracht is in staat om samen met de IB-er en/of de orthopedagoog, voor een leerling een eigen leerlijn op te stellen.
- Te werken aan de mindset en motivatie (zelfdeterminatietheorie) en metacognitie.
- Naast cognitie is er altijd aandacht voor de sociale en emotionele ontwikkeling, zie: 4.6.

Beschikbaar aanbod van de school

- De school kan, eventueel in samenwerking met scholen in de wijk of het schoolbestuur, een beroep doen op een specialist hoogbegaafdheid. Deze specialist of coördinator hoogbegaafdheid ondersteunt het team bij het vroegtijdig signaleren en denkt mee over het vormgeven van het onderwijsaanbod. Ook heeft deze specialist kennis van de sociale kaart (jeugdhulpverleners met specialisme HB) en draagt bij aan de kwaliteitsontwikkeling van de onderwijsprofessionals en het aanbod.
- De school is in staat om op regelmatige basis, al dan niet op bestuurs-, wijkniveau en met het voortgezet onderwijs, contactmomenten en samenwerkmomenten voor leerlingen met kenmerken van hoogbegaafdheid te realiseren (peer contact).
- De school beschikt over methodieken en materialen ten behoeve van het werken met leerlingen met kenmerken van hoogbegaafdheid.

Wat valt niet onder basisondersteuning?

- Individuele ondersteuning voor leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid die onvoldoende baat hebben bij de basisondersteuning en die langdurige individuele ondersteuning nodig hebben die volledig op maat gemaakt is.
- Het aanbieden van voltijds hoogbegaafdheidsonderwijs.

4.5 Ondersteuningsgebied: Praktisch begaafd

Beschikbare expertise van de school

Elke leerkracht heeft kennis van:

- Moeilijk lerende en beneden gemiddelde cognitieve ontwikkeling
- Signaleren: herkennen en erkennen van moeilijk lerende leerlingen
- Onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van moeilijk lerende leerlingen
- Divergent differentiëren: inspelen op verschillen in leertempo, leervoorkeuren, leerpotentieel en interesses van leerlingen met moeilijk lerende cognitieve ontwikkeling. Een combinatie van divergente vormen van differentiatie, waarbij leerlingen afwisselend samenwerken in homogene en heterogene groepen, kan zorgen voor optimale leermogelijkheden voor alle leerlingen.
- Bevorderen van leerhouding, zelfvertrouwen en zelfredzaamheid van moeilijk lerende leerlingen
- Vroegtijdig signaleren van leerlingen met een moeilijk lerende en beneden gemiddelde cognitieve ontwikkeling. Deze signalen worden met ouders besproken. School is in staat om tijdig en adequaat (met hulp van collega's of externe professionals) op deze signalen te reageren. Expertise vanuit het SBO kan betrokken worden.
- Gedifferentieerde instructie en is in staat om gedifferentieerde instructie afgestemd op de specifieke behoeften van deze leerlingen te geven.
- Eigen leerlijn(en) en is in staat om, samen met de IB-er en/of de orthopedagoog, voor een leerling een eigen leerlijn op te stellen.

Beschikbaar aanbod van de school

- De school zet ondersteuning in bij leerlingen die een eigen leertempo hebben en daardoor een eigen leerlijn volgen.
- De school beschikt over remediërende methoden.

Wat valt niet onder de basisondersteuning?

- Onderwijs aan- en begeleiding van leerlingen die naast een moeilijk lerende cognitieve ontwikkeling, tevens zeer intensieve ondersteuningsvragen hebben op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling.
- Onderwijs aan- en begeleiding van leerlingen met een zeer moeilijk lerende ontwikkeling valt niet onder de basisondersteuning.

4.6 Ondersteuningsgebied: Sociaal en emotioneel - gedrag

Beschikbare expertise van de school

- Elke school biedt een veilig pedagogisch klimaat in doorgaande lijn van groep 1 t/m 8.
- Elke school biedt kwalitatief goed klassenmanagement in doorgaande lijn van groep 1 t/m 8.
- Elke school is bekend met het uitgangspunt dat elke uiting in moeilijk verstaanbaar gedrag een signaal is van een onderliggende vraag van het kind.
- Elke school heeft een duidelijke en eenduidige gedragsaanpak en heldere gedragsverwachting in doorgaande lijn van groep 1 t/m groep 8.
- De school bevordert de sociale en emotionele ontwikkeling en de positieve identiteitsontwikkeling van alle leerlingen.
- De school stimuleert het taak- en werkgedrag (denk aan motivatie en leren om te leren) van leerlingen.
- Elke school stimuleert een open leerklimaat waarin leerkrachten durven kijken naar eigen handelen in relatie tot de sociaal- en emotionele ontwikkeling van hun leerlingen.

- Elke school stimuleert collegiale consultatie om het handelen van de leerkracht te versterken en om expertise binnen de school te benutten.
- Leerkrachten realiseren een voorspelbare en overzichtelijke leeromgeving.
- Leerkrachten zijn bekend met de sociaal-emotionele ontwikkeling en de vaardigheden en omstandigheden die je nodig hebt om tot leren te komen, herkennen en erkennen deze bij het kind en kunnen onderwijsaanpassingen doen om lichte ondersteuningsvragen structureel te beïnvloeden.
- Leerkrachten zijn bekend met executieve vaardigheden en leren-leren, herkennen en erkennen deze bij het kind en kunnen onderwijsaanpassingen doen om lichte ondersteuningsvragen structureel te beïnvloeden.
- De school kan een beroep doen op een gedragspecialist die leerkrachten kan adviseren over extra ondersteuningsbehoeften op het gebied van gedrag, sociaal-emotionele ontwikkeling en leren-leren. Dit kan een personeelslid zijn met een extra cursus/opleiding voor internaliserend- en externaliserend gedrag, een schoolmaatschappelijk werker, of orthopedagoog/psycholoog. De school heeft deze expertise in principe zelf in huis en/of weet deze in samenwerking met het schoolbestuur in huis te halen. De gedragspecialist draagt bij aan de kwaliteitsontwikkeling van het team.
- Elk schoolbestuur stimuleert het schoolteam om expertise te vergroten op gebied van pedagogisch handelen.

Beschikbaar aanbod van de school

- De school zet in op preventie van gedragsproblemen door het hanteren van heldere (gedrags)regels, (gedrags)verwachtingen en voorbeeldgedrag van leerkrachten.
- Scholen maken gebruik van een sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem om de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen te volgen.
- De school maakt gebruik van een programma/ aanpak op het gebied van sociale veiligheid en het voorkomen en aanpakken van gedragsproblemen.
- De school is in staat om leerlingen te begeleiden met lichte ondersteuningsbehoeften op het gebied van zowel internaliserend- als externaliserend gedrag, werkhoudingsproblemen en onderpresteren.
- De school biedt leerlingen die moeite hebben met prikkelverwerking gerichte aanpassingen wanneer dat nodig is.
- De school is in staat om ondersteuning en begeleiding te bieden om de executieve vaardigheden van leerlingen te bevorderen.
- De school zoekt samenwerking met de jeugdhulpverlening en jeugdgezondheidszorg over doorverwijzing naar relevant aanbod en trainingen (bv. weerbaarheid, faalangst, etc.).

Wat valt niet onder de basisondersteuning?

- Individuele ondersteuning aan leerlingen met problemen op het gebied van het taak- / werkgedrag, die daardoor zo belemmerd worden dat zij niet in een klassikale setting (bij verschillende vakken) kunnen functioneren. Deze leerlingen hebben niet genoeg aan de basisondersteuning en hebben langdurige individuele, op maat gemaakte ondersteuning nodig.
- Er kunnen vele oorzaken zijn waardoor leerlingen een signaal afgeven met hun gedrag. Individuele ondersteuning of psychische begeleiding voor leerlingen met sociale en emotionele problemen, die niet genoeg geholpen zijn met basisondersteuning en (individuele) ondersteuning op maat of psychische begeleiding nodig hebben om in een groep of klas te kunnen functioneren.

- Individuele ondersteuning voor leerlingen die een onveilige situatie of gevoel van onveiligheid creëren voor zichzelf, klasgenoten of personeel, en die niet genoeg hebben aan de basisondersteuning. Individuele ondersteuning aan leerlingen met problemen op het gebied van het taak- /werkgedrag, die daardoor zo belemmerd worden dat zij niet in een klassikale setting (bij verschillende vakken) kunnen functioneren. Deze leerlingen hebben niet genoeg aan de basisondersteuning en hebben langdurige individuele, op maat gemaakte ondersteuning nodig.
- Er kunnen vele oorzaken zijn waardoor leerlingen een signaal afgeven met hun gedrag. Individuele ondersteuning of psychische begeleiding voor leerlingen met sociale en emotionele problemen, die niet genoeg geholpen zijn met basisondersteuning en (individuele) ondersteuning op maat of psychische begeleiding nodig hebben om in een groep of klas te kunnen functioneren.
- Individuele ondersteuning voor leerlingen die een onveilige situatie of gevoel van onveiligheid creëren voor zichzelf, klasgenoten of personeel, en die niet genoeg hebben aan de basisondersteuning.

4.7. Ondersteuningsgebied: fysiek

Beschikbare expertise van de school

- Het organiseren van passende ondersteuning vindt altijd plaats in samenwerking met betrokken instanties als de gemeente, jeugdhulpaanbieders, zorgkantoor en zorgverzekering.
- Elke school kan, indien van toepassing, gebruik maken van het landelijk netwerk Ziezon. Een consulent Onderwijsondersteuning Zieke Leerlingen (OZL) wordt betrokken wanneer is er sprake is van een chronisch zieke leerling of een leerling die in het ziekenhuis is opgenomen.
- Indien nodig vraagt de school via SWV de Eem expertise aan bij De Kleine Prins (DKP).

Beschikbaar aanbod van de school

- De school is in staat om te organiseren dat, met toestemming van ouders, de volgende medische handelingen die niet vragen om een BIG-registratie uitgevoerd kunnen worden: toedienen van orale medicatie (w.o. 'puffen'), geven van sondevoeding, toedienen van diabetesmedicatie en controle van glucosewaarden.
- De school is in staat om afspraken met ouders omtrent en met expliciete toestemming van ouders voor uitvoering van medische handelingen of het toedienen van medicijnen vast te leggen in een overeenkomst of verklaring.
- Het beleid van de school wat betreft medische handelingen staat opgenomen in het een protocol medisch handelen en medicijnverstrekking. Hierin staat tenminste:
 - Wat te doen als een leerling ziek wordt op school.
 - Wat te doen met het bewaren en toedienen van medicijnen.
 - Wat te doen met het uitvoeren van medische handelingen (niet-BIG en BIG).
- De school is in staat om een langdurig zieke leerling op een alternatieve wijze te betrekken bij de dagelijkse didactische, pedagogische en sociale onderwijspraktijk (bv. met Klasgenoot/ KlasseContact). Uitgangspunt is dat er voor de leerling ondanks de ziekte sprake blijft van een zo optimaal mogelijke doorgaande (leer)lijn op sociaal en onderwijskundig gebied.

Mogelijkheden voor de fysieke ruimte

- Elke school beschikt over een afgesloten plek voor het bewaren van medicijnen en heeft afspraken gemaakt over het beheer hiervan.
- De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een aparte ruimte waar behandelingen (bv. fysiotherapie) en medische handelingen en verzorging (door eigen personeel of externen) kunnen worden uitgevoerd.

- De school is toegankelijk voor leerlingen met een lichamelijke of motorische beperking, waaronder tenminste wordt verstaan: rolstoeltoegankelijkheid van het gebouw, aanwezigheid van een (trap)lift en de aanwezigheid van aangepast sanitair.

Randvoorwaarden

Leerkrachten kunnen (onder arbeidsrecht) nooit verplicht worden tot het uitvoeren van een medische handeling, ook al is het een afspraak binnen de basisondersteuning. Voor de bovenstaande afspraken met betrekking tot medische handelingen geldt dus altijd: ja, tenzij.

Wat valt niet onder de basisondersteuning?

- Medische handelingen die vragen om een BIG-registratie (voorbehouden handelingen) vallen niet onder de basisondersteuning. Als de school in staat is een/enkele van deze handelingen uit te voeren (als een BIG-geregistreerde professional een leerkracht hiertoe bekwaam acht), neemt zij dit op in het protocol medisch handelen. Uitvoeren van voorbehouden handelingen vereist altijd toestemming van de ouders.
- (Fysieke) aanpassingen voor leerlingen met een visuele (cluster 1) of auditieve/communicatieve beperking (cluster 2) vallen niet onder de basisondersteuning. Deze aanpassingen worden in principe gerealiseerd in samenspraak met (ambulant begeleiders) van cluster 1 (Bartimeus) en cluster 2 (Kentalis en Auris).

4.8 Ondersteuningsgebied: Nieuwkomers

(volgende versie handboek)

Extra ondersteuning

5. Aspecten van de extra ondersteuning

5.1 Een OPP altijd opstellen bij extra ondersteuning.

Voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, ondersteuningsniveau 4, stelt de school, in samenspraak met ouders en de leerling, een Ontwikkelperspectiefplan (OPP) op van de leerling. Het OPP wordt minstens eenmaal per jaar met de ouders en de leerling geëvalueerd en bijgesteld. In dit OPP wordt ook het uitstroomperspectief beschreven. Binnen SWV de Eem werken wij met TOP dossier. Reguliere scholen hoeven geen OPP op te stellen voor ondersteuning die valt onder de basisondersteuning. Er hoeft dus ook geen OPP verplicht opgesteld te worden voor leerlingen met bijvoorbeeld een eigen leerlijn, indien dit onder de basisondersteuning valt. De basisondersteuning wordt niet gefinancierd vanuit de middelen van SWV de Eem. Voor leerlingen die een zeer intensief of zeer verrijkt aanbod nodig hebben, wordt wel een OPP opgesteld.

Het OPP bestaat uit:

5. De verwachte uitstroombestemming van de leerling, inclusief de onderbouwing.
6. Een beschrijving van de te bieden ondersteuning en begeleiding en - indien aan de orde - de afwijkingen van het (reguliere) onderwijsprogramma (het handelingsdeel).

5.2 Een OPP dat valt onder de extra ondersteuning, altijd registreren bij de ROD

Het OPP van de leerling is gemaakt conform de geldende wet- en regelgeving. Elke school is verplicht om de begin- en einddatum van het OPP te registreren in het Register Onderwijsdeelnemers (ROD voorheen BRON). Zie voor meer informatie op de website van de Inspectie van Onderwijs.

5.3 Altijd overleg met ouders en instemming door ouders op handelingsdeel OP

Ouders en de leerling worden vroegtijdig en actief betrokken bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van het OPP. Met ouders is op overeenstemmingsgericht overleg gevoerd, waarbij ouders ingestemd hebben met het handelingsdeel van het OPP. Leerlingen hebben hoorrecht. Dit betekent dat zij input mogen geven. Hun mening wordt meegenomen in het OPP. De school evalueert cyclisch het OPP met ouders. Dit is minimaal een keer per jaar.

5.4 Inzet extra ondersteuningsmiddelen

Vanaf 1 januari 2025 wordt er gewerkt met bestuursarrangementen. Dit betekent dat de middelen voor extra ondersteuning per bestuur zijn toegewezen en in het bestuursarrangement terug te vinden zijn.